

עטרת שלום

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת שלח

בס"ד, עט"ק פרשת שלח
כ"ה סיון תשע"ב – שנה ג' גליון קכ"ד

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש ר"ת	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	מונטריאל
7:11	8:29	9:04	9:52	10:15
7:26	8:32	9:01	9:52	10:15
8:11	9:20	9:52	9:52	10:15
8:30	9:43	10:15	10:15	10:15

מברכים חודש. מולד תמוז: יום שלישי טעה 11:45, 5 חלקים

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שְׁלַח לְךָ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אִישׁ אֶחָד אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבַתְּיוֹ תִּשְׁלַחְוּ כָּל נְשִׂיאֵי בְּהֵם (יג ב).

היה העץ הדעת, שרבי מאיר אומר שהאילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה, ורבי נחמיה אומר תאנה היתה. וגם רמון מרמוז ע"ז, כמו שאמרו חז"ל (הגיגה טו:): שר"מ למד מאחר, ואמרינן שם, רמון מצא, תוכו אכל קליפתו זרק. היינו שהמרגלים רצו לרמוז בלקיחת המינים הללו, שלא יכולים לתקן עכשיו את חטא עה"ד, וממילא לא יכול להיות עכשיו תיקון השלם ותיקון שבירת הכלים.

ולכך התפלל משה רבינו על יהושע י"ה וישעך מעצת מרגלים' כי כל הפגמים אינם מגיעים לי"ה משם הוי"ה רק לו"ה, כמו שרואים אצל עמלק שכתוב בו 'ויאמר כי יד על כס י"ה' (שמות יז טז) שנפגם רק ו"ה משם הוי"ה.

והטעם שלא היו יכולים לתקנם, כי זה ידוע שעיקר שורש של מלכין קדמאין שמיתו היה מצד התנשאות שלהם אני אמלוך שורש פגם הגאווה, וזה איתא בזה"ק (ח"ג קנת). שהמרגלים ראו ואמרו, דהא אנן זכינן במדברא למהוי רישין, אבל בארעא לא נזכי. שנאחו בהם מדת הגאווה וההתנשאות ולכן נפלו ומתו, משא"כ יהושע וכלב אמרו שכן יכולים לתקן, וזכו להכנס לארץ ישראל.

(רעוא דרעוין תשנ"ח לפ"ק)

ולזה אמר להם משה 'וראיתם את הארץ מ"ה הוא' וגו' ומ"ה הארץ וגו' ד"פ מ"ה, לרמוז לשם מ"ה החדש שמתקן כל הארבע עולמות אבי"ע (ע"ח שער התיקון פ"ב), וכן את הד' אותיות הוי"ה, וזה ע"י שיתקנו את חטא עה"ד. וזה היה גם כן הענין מה ששלח יעקב אבינו את יהודה למצרים, כדי לעשות הכנה לתיקון החטא.

והנה איתא בירושלמי (סוטה פ"ז ה"ה) שרבי עקיבא אומר 'איש אחד לשבט' ששלחו עשרים וארבעה, ורבי ישמעאל אומר ששלחו שנים עשר. היינו שר"ע סובר שהתיקון הוא ע"י שם אדנ"י שיש בה עשרים וארבעה צירוף, ור"י סובר שהתיקון הוא ע"י שם הוי"ה שיש בה שנים עשר צירוף.

ולכך שלח משה רק אחד עשר שבטים לתור את הארץ כי משבט לוי לא שלח רק שמשבט יוסף היו שני מרגלים, והטעם כי ידוע שבשבירת הכלים נפלו אחד עשר בחינות (ע"ח שער שבירת הכלים פ"ב), והמרגלים היו צריכים לתקנם ולעלותם.

אבל הם סברו שעכשיו עוד לא הגיע זמן תיקונם, ולכן 'ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד וישאהו במוט בשנים ומן הרמנים ומן התאנים' כי זה מצאנו בחז"ל (ברכות מ:). דעות שונות מה

פרש"י, לדעתך, אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח עיי"ש. והנה אפשר לומר למה בחר משה רבינו לשלוח מרגלים קודם ביאת בני ישראל לארץ ישראל, כי ראה אצל יעקב אבינו שטרם בואו למצרים שלח את יהודה 'להורות לפניו גשנה' (בראשית מז כח), ופירש שם רש"י כדי לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה. וממנו למד משה רבינו לשלוח את המרגלים, כדי לעשות הכנה ותיקון לבני ישראל שיהיה להם אחיזה וקיום בארץ ישראל.

והביאור בזה, דהנה ידוע ידוע ממרן הארז"ל בשער הכוונות (דרושי הפסח דרוש א), שסיבת ירידת בני ישראל בארץ מצרים, היתה כדי לתקן חטא אדה"ר. ולכן רצה משה רבינו שאחרי שיצאו בני ישראל ממצרים יתקון בשלימות החטא של אדה"ר, ואז יהיו ראויים להכנס בארץ ישראל בתמידות, ולזה שלחם בזמן 'ימי בכורי ענבים' כי ענבים מרמזו לחטא אדה"ר שהיתה מענבים, כמו שמבואר במדרש (ב"ר יט ה), שסחטה ענבים ונתנה לו. ולכך דייקא בזמן 'בכורי' מלשון בכור, כי כל דבר שהוא עוד מראשיתו יכולים לתקנו בשלימות ובוריוות, כי הרי עכשיו עמדו בני ישראל אחרי שיצאו מכור הברזל ממצרים. ולזה שלחם משה רבינו כדי לתקן את חטא עין הדעת.

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו ז"ע

וְעָבְדִי קָלֵב עֲקֵב הִיָּתָה רוּחַ אֲהָרַת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אֲחֵרֵי וְהִבְיֵאתוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בָּא שְׁמָה וַיִּרְעִי יוֹרְשָׁנָה (יד כד)

הנה רש"י ו"ל פירש. למה נמכרה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקחה על עסקי דבה שדברה כאחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר ע"כ. ולכאורה מה השייכות דבת מרים לדבת מרגלים. והנה מבואר בספר גבורת ד' ממהר"ל מפראג זצ"ל (פרק יט), מפני מה לא לקח משה רבינו ע"ה אשה מגזע הרוחם מורע קודש כמו שאהרן לקח את אחות נחשון, רק לקח את צפורה בתו של יתרו בת גר. ומכאן הענין, כי איש ואשתו הם ממוול ושוורש אחד, ע"כ הקב"ה מוונגן זה בזה כדברי חכמו"ל (פסוק ב.) ארבעים יום קודם יצירת הולד וכו', והנה משה רבינו ע"ה, יען היותו גדול מכל ישראל כדברי חכמו"ל (רש"י שמות י"א) שקול משה כנגד כל ישראל, ומזלו היה גדול ככל כלל ישראל, לכן לא נמצא בת ישראל שיהיה כ"כ מולה גדול, שביכולתה להגיע למזלו של משה שתוכל להנשא לו ולהיות לעזר כנגדו, לכן היה מוכרח ליקח גיורת, יען שבאה בנדבת לבה להתגיייר מפני האמת לעבוד את השי"ת, ביכולתה לעלות למזל גדול עד שלקחה את משה שהיה שקול כנגד כל ישראל עיי"ש כל הענין לדרכו בקודש. והנה ידוע (פסוק יב.) דמרים היתה אשתו של כלב אחות משה, א"כ כלב עם מרים היו משורש ומזל אחד, ויען שמרים דברה דבה על משה, א"כ היה לו ג"כ לדבר דבה על משה משורש אחד עם אשתו מרים דברה באחיה, א"כ כלב התגבר ועמד בניסיון נגד 'הרוח' הזה של אשתו, ודבר טוב על משה, וגם כאשר המרגלים לא לקחו מוסר ודברו על משה כמו מרים, ובעלה כלב התגבר ע"ז הרוח ודבר טוב על משה, א"כ עמד בניסיון הנורא, לכן בדין שיטול שכרו, שיקח את חברו, שמשם לקחו הפירות, והיתה להם כוונה מיוחדת, שרצו שגם כלב יתפס אחריהם, מטעם דברי מרן הבעש"ט (בעש"ט עה"ת נח אות קט) שעבדים והפירות הם מחלקי הנפש של האדם וכו' עיי"ש, והנה חברו היתה עתידה להנתן לכלב, א"כ חברו וכל פירותיה מרוח ונפש של כלב, ע"כ היה יכול בנקל להתפתות לחלוק על משה, והתגבר כלב ע"ז ולא חלק על משה. וזה מרמז מש"כ 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו' מצד אשתו לדבר ולחלוק על משה, ע"ה שהיה בו ר"ח אחת עם אשתו מרים, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה היינו כי אתן לו את חברו מדה כנגד מדה כהנ"ל, וזה דבר נפלא בס"ד.

(פרי חיים מרבינו חיים יעקב מקאמרנא)

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו ז"ע

וְלֹא תִתְּנוּ אֲחֵרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם (טו לט).

מצוה שפ"ה עין ולב. באות ר' של אש"ר.

מ"ל"ת שלא לתור אחר מחשבת הלב וראית העינים, שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם.

מדיני המצוה שלא לילך אחר מחשבת היצר, המביא אותו להרהר על בוראו. רדע שזה כרוך, בכל עת שיעבור על מחשבת אדם ענין מר ורע כסתירות אמונה, באותו רגע דנין אותו דיני נפשות, או לו או לאחד מבניו, ולכן יתחזק עצמו מאוד לבטל מחשבות רעות אלו, ויקשר נפשו באמונת אלהי עולם באמונה פשוטה, להאמין ולידע דלית אחר פנוי מניה, וכמו שהורנו מרן אלקי הבעש"ט וכל הצדיקים, והוא המחיה את הכל ומהוה הכל ומשגיח על הכל, ודן את הכל כל תנועה ותנועה וכל דבור ודבור.

ויעשה כל שעה תשובה בשמחה ובלב טוב לעבוד את בוראו, ובכל בכך ימסור מודעה שאם ח"ו יסיתנו השמן ויעלה על לבו איזה מחשבה נגד רצון הבורא, יהיה בטל ומבוטל, כי הוא הבל וריק אין ממש, במחשבות ושמות העוברין מצד היצר על חסרי הדעת, ויבטל אותם בכל לבו באמת, וכן שלא להרהר מחשבות זנות ותאות תענוגי עולם הזה, להתענג בהם שלא לשם שמים, והמהרהר בכוונה במחשבות זנות עובר בלאו זה ובכמה לאוין, אלא ידחה אותו מלבו ויהפכה לתשוקת תורה ותפלה על ידי יראה, כי רע ומר בסופו בעולם הזה ובעולם הבא מי שמהרהר הרהורי זנות, ובכל דחיה שדוחה מחשבה זאת, מכניע ענף מן הטומאה, כי המחשבות רעות הם אבות הטומאה והמעשים רעים ילדיהם, ולכן השמר ושמור נפשך. ונוהג בכל מקום ובכל זמן, ובכל רגע, בזכרים ובנקבות.

משרשי מצוה מבואר למשכילים מאוד בשמירות העין והלב, שכן הלב מקום משכן צלם רע דיצר הרע המעורר לכל רע, וכללות אב הטומאה שלו הוא הגאווה עבודה זרה, מלך עליון יצילנו, ועל ידי שמתנאה עליה דבר נש, מיפה את מעשיו בעיניו. ומבואר בדברי מרן הבעש"ט (בעש"ט עה"ת מצוה כג) כל הכופר בעבודה זרה נקרא יהודי (מגילה יג), שזהו הגאווה, והמחזה ומתקן נקרא יו"ד ה"י אתון יהודי בתקון פגם דו"ה מספר י"ה, שעד שם נגיע פגם הגאווה, כמבואר בשער החושים יתד יז. ואתה אחי תדבק נפשך בספר הווהר ובתקונים כי הם חיינו, ובכתבי מרן האר"י עין חיים. ופרי עין

חיים. מבואר שערים. אוצרות חיים. ארבע מאות שקל כסף. וזהו הרקיע. ליקוטי תורה. ובספרים שנתחברו לכאור פסוקי התורה והמצוות על פי הקדמות חכמתו הרמה. ספר ברית כהנות עולם. יסוד יוסף. מקדש מלך, פירושו דוקא ולא מה שמביא בשם החמ"י והמ"ל, ושאר ספרים שמדברים ברומו של עולם מן הקדמונים. ויש הרבה ספרים שצריך לברור מהם כמו מן האש, ואתה תבין מעצמך כשיזכך השם.

והכלל יהיה בעיניך, כשתלמוד, יהיה למודך לעשות נחת רוח לאלהי ישראל, ולהמשיך הארה בנפשך ולבער הקוצים מן הכרם, וחלילה חלילה שתצייר בנפשך איזה השגה בענינים כאלה, כי טפה סרוחה ליחה מוסרחת גויה עניה, היאך ישיג בענינים כאלו, ואם מהות נפשך איך משיג היאך השיג בזה.

אלא תאמין באמונה שלימה מוחלטת לידע שיש אלוה בורא ויוצר כל, המשיג על כל פרטי פרטים, ואנו יודעין מציאותו אבל לא מהותו חלילה, כך בכל דרכי הספירות אנו יודעין מציאותן ולא מהותן חלילה, ואל תהיה ממושלי משלים, כי כל אלו הדרכים מסוכנים.

וסוף דבר תאמין במה שהאמין אחרון בדורינו וגדול בנביאים מרן אלהי קודש קדשים מורינו ורבינו הרב ישראל בן אליעזר בעל שם טוב שזכה לכתר שם טוב אור ורוע לצדיק, ומספרי הכהן הגדול (התולדות יעקב יוסף) ודגל מחנה אפרים, תדרשהו ותמצא מרגוע לנפשך, אשר זכה על ידי אמונתו באלהי ודבקותו שנעשה לו נסים ממש כמו לרבי חנינא בן דוסא, ויותר דברים מבהילים לא נראה מימות התנאים, ורבו שלמדו חכמה היה אחיהו השלמי הנביא (תולדות בלק), ודבור קמין מדבריו הוא מעיין החכמה הקדמה אמיתות לכל כתיבי מרן האר"י, והיה מלא חכמה ויראת חמא וחסידות וענוה על כולם, שהיה ממש נחשב כאין בעיניו, ורוח הקודש ושכינה שורה עליו בקביעות, ברגע קמין צפה בכל ההוה שבעולם, והיה לו עליות נשמה ועליות פגם השנה ממש של ר' עקיבא וחבריו (הגינה יד:), וגילוי אלהי ומלאכים ונשמות, ולמד לנו דרכי השם הנכבד והנורא, ואחריו נלך עד ביאת ינון. ורמיזות מצוה זאת באות ר' מבואר כמעט 'ולבי ר'אה'

(קהלת א, טו) עין ר'ואה (אבות פ"ב מ"א), וצריך לשמור ראיות אלו שלא יתקלקלו שלא ישיגו ר"ש וקלון (משלי י"ח), ובשמירות לב ועין, נזכה לחיות בנעם ה' בתורתו, ולקבל פני השכינה, ברוך הוא וברוך שמו. (אוצר החיים מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

עטרת אבות

על מסכת אבות מרבתינו ז"ע

שְׁנַיִם שְׂוֹשְׁבֵינִי יִישׁ בְּיַיְחִיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה, שְׂכִינָה שְׂרוּיָה בְּיַיְחִיהֶם,

שְׁנַאָאָמֶר (מלאכי ג), אִזְ נִדְבְּרוּ יִרְאִי יְיָ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וַיִּקְשֶׁב יְיָ וַיִּשְׁמַע וַיִּקְרָב סֵפֶר זִמְרוֹן לְפָנָיו לִירְאֵי יְיָ וְלַחֲשָׁבֵי שְׁמוֹ. (אבות פ"ג מ"ב)

ויראה שכינה שרויה ביניהם שנאמר או נדברו, דברו לא נאמר אלא נדברו, שכל אחד מדבר על ידי התעוררות חבירו, שאם לא היה התעוררות היה כל אחד יושב ומיחד בדביקות ואהבה להשם יתברך, אף על פי כן רצון ונחת להשם יתברך, אף על פי שהצדיק יורד ממחשבה אל דבור ונתבטל מיהודים ומדביקות, ויקשב השם את דברי תורה ויכתב ספר זכרון לפניו מהנהו מילי מעלייתא ליראי השם ליורוע בחינות יראה ומוסר ולחשבי שמו, ולא הפסידו בזה על ידי שהוכרחו לעווב מחשבתם על ידי אהבת ישראל לדבר עמהם דברי תורה ויראה, אלא נכתבין גם כן לחשבי שמו.

(נוצר חסד מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

שנים שיושבין אמר דברי תורה ולא אמר עוסקין בתורה, כדרך התנא ליכלול דברי מוסר ויראה, וכן דברי משא ומתן בהשכל ואמונה שהכל דברי תורה, ולא שלל אלא כשעוסקין בדברי הבל ומכל שכן בלשון הרע. או יאמר, שנים כי מדרך כשיושבין שני צדיקים חכמים ביחד, כל אחד משתוקק לשמוע דבר חדש מפי חבירו, ועל ידו נתעורר חבירו ונפתח לו לבו כמעין לחדש דברי תורה וכן חבירו אצלו. ולכן אמר ביניהם דברי תורה שמבין שניהם נתחדש דברי תורה ויראה ומוסר, ולהיפוך כשאין ביניהם דברי תורה, בידוע שאין ישיבתם עולה יפה וכל אחד מתלוצץ מחבירו, ולכן בידוע שהוא מושב לצים. ואם יש מבין שניהם דברי תורה ויראה ומוסר הרושי התורה

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרינא זי"ע

איסור שינה בתפילין. סימן מד

אבל בעת שהוא חי יחיה עם התפילין, והו"ה עליהם יחורב, אמון, וחכמי הש"ס הקדושים על כל חיות חדש שהרגישו משמשו התפילין וברכו עליהם^א כן פירש הריטב"א^ב:

א. היה לבוש תפילין וחטפו שינה, יושב וישן בהם שינת עראי פעם אחת כפי שאפשר לאדם לישן בישיבה וראשו בין ברכיו^א, וכיון שנסתלק ממנו החיות הרי התפילין כאילו הם מונחים על השלחן,

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

כוונתו בזה. והנראה מדברי רבינו שאין כוונתו לתנאי שיחה ראשו בין ברכיו, ולא מצריך שום תנאי כדעת הראשונים הנ"ל. אלא שמיידי על שיעור שינת ארעי שנתחבטו בזה הפוסקים, עיין במג"א (סק"ג) שכתב - שינת עראי, ואין שיעור לזה, ו"א כדי הלוחך ק' אמה והוא חלק ס"ז משעה בקירוב. וזה כוונת רבינו שכתב 'יושב וישן בהם שינת עראי פעם אחת' וכמה הוא השיעור שינת ארעי ע"ז כתב 'כפי שאפשר לאדם לישן בישיבה וראשו בין ברכיו'. דהיינו במניח ראשו בין ברכיו כתב רש"י (סוכה שם) - דודאי לא ירדם. דהיינו שלא יבוא לידי שינת קבע אלא שינת ארעי, ולפי זה השיעור יכול לישן שינת ארעי בישיבה ללא להשימ ראשו בין ברכיו. ומש"כ רבינו 'פעם אחת' או שכוונתו דשינת ארעי הוא רק פעם אחת בדיותר מזה הוה שינת קבע, או שמיידי על השיעור כפי שאפשר לישן פעם אחת בישיבה וראשו בין ברכיו.

ואחרי כל זה חזינו בבאיור הגר"א ז"ל אחר שכתב בתחילת הסימן דנקט ככל הראשונים שאין צריך כל תנאי לשינת עראי כ"ל, כתב בסוף הסימן שאף בהאי שיעורא צריך דוקא ראשו בין ברכיו של ירדם. והכוונה כמש"כ בבאיור הלכה (ד"ה אפילו) בא"ד - ובבאיור הגר"א בריש הסימן משמע שדעתו לפסוק כמותם להקל, אך לדעתו לא מיקרי שינת עראי כי אם כדי הלוחך ק' אמה, ואף בזה דוקא אם הניח ראשו בין ברכיו וכמ"ש לקמיה באותו הסימן, ע"כ. והיה אפשר לומר דזה כוונת רבינו דלכאורה שמכל מקום צריך שיחה ראשו בין ברכיו כהגר"א. אמנם מרהיטת תחילת לשונו שכתב 'היה לבוש תפילין וחטפו שינה' משמע שאין כוונתו בזה, דבחספו שינה אינו משים ראשו בין ברכיו. ואפשר לומר דראשו בין ברכיו היינו על אצילי ידיו, והוא כמש"כ הפרישה (אות א') והט"ז (סק"א) שכתבו דעל אצילי ידיו הוי כמניח ראשו בין ברכיו. וז"ל ה"ט"ז בא"ד - ונלע"ד דהאי שיעורא דק' אמה אין אנו יכולים לשער אותו כלל כמ"ש ב"י בשם הראב"ד, דמשום הכי יש להחמיר לפסוק דלא ישן בהם כלל. אבל להרא"ש והטור לא נראה להחמיר בזה, כי לא ניתנה תורה למלאכי השרת, או דוקא לבני אדם חכמים ביותר, וכיון דעיקרא דהא מילתא אין בו איסור רק משום גזירה מדרבנן, אזלינן בו לקולא, ויכול לישן בהם שינת עראי לפי דרכו של אדם, והיינו על דרך שכתב הטור (סימן מז) בשם הרא"ש דכל שאדם ישן על אצילי ידיו הוה עראי, כן נראה לי דעת הטור, אלא שהש"ע החמיר ופסק כאן כדעת הרמב"ם, עכ"ל.

ב. ישעיה (לח טז) - אדני עליהם יחיו. ובגמ' מנחות (מד.) איתא ואמר ריש לקיש כל המניח תפילין מאריך ימים, שנאמר ה' עליהם יחיו וכו'. ופרש"י - ה' עליהם, אותם שנושאים עליהם שם ה' בתפילין יחיו.

ג. כוונת רבינו שאחרי כשמקיץ מהשינת עראי שיברך עוד הפעם על התפילין. ודלא כאפיקי מגינים (סק"ה), ע"ש.

ד. סוכה (דף מו ע"א ד"ה ואמר מר זוטרא) - ואמר מר זוטרא חזינא ליה לרב פפי דכל אימת דמנח להו מברך עלייהו, וכיון שכן הלכתא כרבי, והא דאמרין רבנן דבי רב אשי כל אימת דמשמשי מברכי, מסתבר לי דהיינו היכא דאסחו דעתייהו מינייהו לדברים בטלים, דכי הדרי לשמושי בהו ולמיתב בהו דעתייהו הדרי ומברכי, דהויה להו כהנחה, והיינו לדידהו דזריזי בהו טובא מהסח הדעת, ולדידהו הוי הפסק, אבל לדין מסתיין בשעת הנחה כר' וכאיך רבנן. ו"א שחייב לברך כל זמן שממשמש בהם, ואינו נראה נכון, מיהו אם שכח והניח בלא ברכה ממשמש בהו ומברך, עכ"ל. וע"ע בב"י (סימן כה ד"ה וכל שעה), ולעיל (סימן כח ס"א) בסופו.

א. ש"ע ס"א - כל זמן שהתפילין בראשו או בזרועו, אסור לישן בהם אפילו שינת עראי, אלא אם הניח עליהם סודר ולא היתה עמו אשה, ישן בהם שינת עראי. וכיצד הוא עושה, מניח ראשו בין ברכיו, והוא יושב וישן.

דין הש"ע הם מדברי הרמב"ם (תפילין פ"ד ה"ח) [כמש"כ ה"ט"ז סק"א והפמ"ג א"א סק"א, ודלא כמש"כ הבאר הגולה, ע"ש]. שמצריך ב' תנאים לשינת עראי, א' להניח סודר על התפילין, וב' מניח ראשו בין ברכיו. רבינו כתב רק תנאי השני להניח ראשו בין ברכיו ולא הזכיר להניח סודר על התפילין, וטעמא בעי אמאי לא הזכיר להניח סודר, דהרי בכל מקום פוסק כהרמב"ם, ומאי שנא הכא דלא פסק כוותיה.

ואפשר לומר דהרבה ראשונים, רש"י (סוכה נו.) הריטב"א (שם) המאירי (שם), וכן רבינו יונה (ברכות יד: ד"ה ולא) והרא"ש (שם) סימן כח), מובא בב"י בריש הסימן, סוברים להלכה דשינת עראי בתפילין מותרת גם בלי כל התנאים האמורים, וכפי שמסביר טעמו של דבר הרבינו יונה בברכות שם, שכתב בא"ד - וכן הא דאמרין (ברכות כג:) לא ישן בהם לא שינת קבע ולא שינת עראי, בידו קאמר, דכולה ברייתא בהכי מייירי, וטעמא דמילתא דחיישינן שמא יפלו מידו, אבל כשהו בראשו מותר לישן בהם שינת עראי, דהכי אמרינן בסוכה (כו:): הנכנס לישן ביום רצה חולץ רצה מניח, ולא גזרינן עראי אטו קבע, דגבי סוכה דשינה עצמה אסורה אמרו דגזרינן עראי אטו קבע, אבל גבי תפילין דאפילו שינת קבע עצמה אינה אסורה אלא משום גזירה שמא יפוח בהו, לא גזרינן עראי אטו קבע, דגזירה לגזירה לא גזרינן, וכו', ולפיכך מותר לישן בהם שינת עראי, עכ"ל. מובא בב"ח בריש הסימן. וכן הגר"א ז"ל סובר כדבריהם להלכה, ואחרי שכותב בבאיוריו בש"ע שם, דדין הש"ע בזה הוא לשון הרמב"ם, מוסיף וכתב, דאבל כל הפוסקים ס"ל כפרש"י וכן הרי"ו והטור ע"ש. לכן במקום שכל הראשונים נגד הרמב"ם סבר ככל הראשונים ולא כהרמב"ם. ובהקדמה לשוה"ט יבואר דרכו ושיטתו בפסק הלכה.

ומש"כ הטור - אסור לישן בהם אפילו שינת עראי כשאוחז בידו, אבל כשהו בראשו פורס עליהם סודר וישן בהם שינת עראי. כתב הב"י - גריסינן בפרק הישן (סוכה נו.) תני חדא ישן אדם בתפילין שינת עראי אבל לא שינת קבע, ותניא אידך בין קבע בין עראי, ותניא אידך לא קבע ולא עראי, לא קשיא, הא דנקיט להו בידיה, פרש"י - לא קבע ולא עראי שמא יפלו מידו. הא דמנחי ברישיה, פירש"י - עראי מותר וקבע אסור שמא יפוח. הא דפריס סודרא עלייהו, פירש"י - הניחם אצל מראשותיו בין קבע בין עראי דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ע"כ. ולכאורה לפי זה משמע להדיא מהש"ס דבמנחי ברישיה ולשינת עראי א"צ פריסת סודר כלל, רק לשינת קבע ומן הצד הוא דצריך לאוקמה הכי, דאי גם הך דינן בהם עראי במנחיה ברישיה איירי ג"כ ע"י פריסת סודר מאי שנא דנקט לה גבי הך דינן קבע כו', הכי הו"ל הא דמנחי ברישיה הא דמנחי מן הצד כו', וכולהו ע"י פריסת סודר. אלא ודאי לפירש"י לעראי וברישיה לא בעי פריסת סודר. והטור שכתב פורס עליהם סודר וכו' עפ"י שיטת רש"י ז"ל צ"ע לכאורה. דהא בנקיט להו בידיה ס"ל דאסור והיינו כרש"י דלהרמב"ם שרי. וזה כוונת בהגהות מהר"ח שכתב על הטור - לפי פירוש רש"י דקיימא הכא אין צריך בשינת עראי פריסת סודר, ומוסיף המהר"ח - וצריך לומר דלחומרא בעלמא נקטיה שלא יהא בגילוי הראש, ע"ש.

אמנם רבינו הצריך תנאי אחד מניח ראשו בין ברכיו, וצריך ביאור מה

עטרת זקנים

יומא דהילולא ממאורי הדורות

הגאון רבי שלמה בן רבי יהודה אהרן קלוגער זצ"ל אב"ד בראדי ל' סיון א' דר"ח תמוז תרכ"ט

מעשה אשר יעשו, ובכל יום ויום הגיע אליו כשלושים עד ארבעים שאלות בכל התורה כולה, גם לחולים ונדכאים היה ביתו פתוח לעצה ולברכה ולתפילה.

בין גדולי דורו שהעריצו שאלותיהם אליו היה רבינו הגאון הקדוש קודש הקדשים איש האלוקים רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זיע"א בעל ההיכל הברכה, מובא בשו"ת סת"ם סימן לה הלכות תפילין וז"ל אעתיק כאן מ"ש תשובה לק"ק קאמרנא להרב מורינו יצחק יהודא יחיאל סאפרין מו"ץ זק"ק קאמרנא בעמ"ח ספר עשירית האיפה על תורת כהנים, (עיין התשובה בארכה על עניני תפילין ע"ג תפילין עם חוץ ובענין הביאור בזקן ממרא הובא בארכה על גליון זה במדור שלחן הטהור בהלכות תפילין סימן לד עיי"ש). וכן הרי"ף רבינו הגאון הקדוש בעל ההיכל הברכה את שאלותו בשנית בענין שם בטיטן מובא בשו"ת האלף לך שלמה סי' ר"ט וז"ל להרב מו"ח יצחק אייזיק מקאמרנא בעהמ"ח"ס עשירית האיפה.

נתקשר בקשר אמיץ בצל הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל, והוציא עליו ספר מאיר עיני המחכים לסליחתו בהקדמתו כותב גדלותו שאע"פ שלא זכה לראותו רק ב' פעמים מ"מ ראוהו עליו איך שמאס בכל הבלי עוה"ז.

חיבוריו

למעלה ממאה ועשרים חיבורים כתב רבי שלמה, כל עת פנוי לא הוריד הקולמוס מבין אצבעותיו, ארון גבוה היה בביתו מלא וגדוש בכתבים וחיידושים תשובות וכדו' בכל מקצועות התורה, מפורסם הם חיבוריו שו"ת טוב טעם ודעת, והאלף לך שלמה, וא"א לפורטס את שאר ספריו הרבים כי רבים הם.

הסתלקותו

אחר חג השבועות שנת תרכ"ט חלה את חוליו שממנו לא קם, אע"פ חושי וזכרונו לא נפגע כמלוא נימא, לא כהתה עיניו ולא נס ליחו, אך בליל רביעי אור לל' סיון שנת תרכ"ט בעלות השחר עלתה נשמתו הטהורה לצור מחצבתה, אלפים ורבות באו להשתתף בהלווייה המונית שלא נראתה כמוהו בעיר, ונטמן בבית החיים בבראדי עיר מלכותו.

בניו הגאון רבי חיים יהודה זצ"ל נסתלק בחיי אביו, ובנו השני הגאון רבי אברהם בנימין זצ"ל אב"ד זוליקוב.

אע"פ שהיה יתום וגלמוד, מ"מ לא מש מאהלה של תורה וכל עתותיו זומניו היה בדי אמות של הלכה, ובית המדרש נעשה לביתו הקבוע, שמעו הטוב נתפרסם בכל המדינה, והגיע עד לעיר ראווא בבית הנגיד המפואר רבי חיים ויינרעב, שלקחו לחתן לבתו הרבנית ליבא מליא, גם ישבו ביר מגורי חמיו, בית המדרש היה ביתו העיקרי כשמונה עשרה שעות לא יצא ממפתח בית המדרש ורק לשש שעות הותרות חזר לביתו, ביר ראווא ישב ועסק בתורה יחד עם גיסו אחי אשתו הגאון רבי מרדכי ויינרעב זצ"ל אב"ד גרובניץ ועם גיסו הגאון רבי צבי הירש הלר זצ"ל אב"ד בריגל, בבית חמיו ישב והגע בתורה ובעבודה כשמשכורתו שלימה מבית חמיו הנגיד, עד להסתלקות חמיו בערך שנת תקס"ו, ישב והגה בתורה בל שדאגת הפרנסה רבצה על פתחו, אחר שנאלמן מאשתו הראשונה ביום י"ב ניסן תקצ"ח נשא בזו"ש את הרבנית פריידא בת הגאון רבי אריה מרגליות מדובנא זצ"ל מגדולי היחס.

רבנותו

אחר הסתלקות חמיו וחמותו נאלץ לשאת ולהביא טרף לביתו ופתח לו חנות בעיר, מובן מאליו שסבל רק הפסדים, אחר שישב כל היום בחנות והגה ושקע בלימודו, ובהמלצת ובהשתדלות הגאון רבי יעקב משולם אורנשטיין זצ"ל מלעבערג בעל הישועות יעקב נתקבל לרבנות קוליקוב ושם הייתה לו הרווחה, משם נתקבל לרבנות יוזפוף שבפולין, שם נשא את רבנותו ברמה ולא חת מפני איש, ואסר לאכול משחיתת השוחט ועל זה פיטרו אותו ראשי הקהל מרבנות העיר, באותה העת ביום כ"ט שבט תקע"ח נסתלק הגאון רבי אריה יהודה לייב זצ"ל אב"ד בראד בעל הלב אריה, ובהמלצת גאוני הדור וביניהם הגאון בעל הישועות יעקב זצ"ל מלעבערג, קיבלו עליהם קהילת בראד המעטירה את רבי שלמה לרב ואב"ד עליהם, בשנת תק"פ בהיות רבי שלמה בן שלושים וארבעה שנבר לרב העיר, וחמישים שנה חסר אחת הנחיג את העיר.

בראדי

עיר ואם בישראל היתה בראד בכל השנים בגלילות פולין וגאליציע על אחת כמה וכמה בשנים ההם ששכן שם גאון ישראל, נתפרסמה ונתגדלה שמה של בראדי ועניני המסובכים ודיני התורות הקשים שבמדינה, השכימו לפתחו וקמו ועלו אל הכהן הגדול שבימיהם, אלפי שאלות הגיעו אליו מכל קצווי תבל להורות להם

בית אביו

נולד בחודש תמוז תקמ"ה לאביו הגאון רבי יהודה אהרן קלוגער זצ"ל אב"ד קומרוב שהיה מגזע אראלים למעלה משלושים וששה דורות מלפניו כיהנו ברבנות בערי מדינת פולין, ולאמו הרבנית מרת גיטל ע"ה בת הגאון רבי יוסף זצ"ל אב"ד ביאלא, מגזע הבאר היטב והמגיני שלמה. כשהיה עוד תינוק קט מוטל בעריסה ראו כל סובביו כי הנער לגדלות נוצר, ובמוח חריף ומבריק נתברך הילד, מיום ליום עלה ונתעלה מעלות רמות עד שזכה למה שזכה, ובהיותו בגיל שש החל לחדש ולפלפל בהלכה כחד מן הגדולים, כשלא נמצא מלמד שיוכל ללמדו מרוב חריפותו לימדו אביו הגאון בעצמו, כשהגיע לגיל שלוש עשרה שנים בעת סעודת הבר מצווה, דרש כמה שעות בחריפות ובבקיאות עצומה והפליא כל רואיו, אך לא ארכו לו הימים בצל אביו הגאון, ופחות משנה אחר שנכנס לעול המצוות ביום כ"ו אייר תקנ"ט נתייתם מאביו ומרבו המובהק.

בית רבותיו

אחר שנתייתם מאביו רבו המובהק, וישם לדרך פעמיו וגלה אל העיר הסמוכה זאמשוף, בישיבה הגדולה שהייתה תחת פיקוחו של האב"ד דשם הגאון רבי מרדכי ראבין זצ"ל, אע"פ שתלמידי הישיבה היו בני למעלה מעשרים שנה, נתקבל בחור שלמה לחד מתלמידי הישיבה, אך לא ארכו לו שם הימים, גלל מהירות תפיסתו ומוחו החריף עקף את סדרי הישיבה, ועבר ללמוד לבד בבית המדרש שבעיר, אחר שמונה ימים כששלח ראש הישיבה את אחד מתלמידיו החריפים בשם רבי זאנוויל שיראה ויבחן אותו על לימודיו שלומד לבד, מצאו שלמד בשמונת הימים האלה כל סוגית רבי חנניא סגן כהנים שבפרק ראשון בפסחים, ובחן אותו הדק היטב ומצאו בקי בכל נככי הסוגיא הקשה, עם חידושים שזכה לחדש בסוגיא הזאת, כשנודע הדבר לרבי מרדכי האב"ד לקחו לחברותא, ועסקו ולמדו יחד במשך כל הלילה לאור הנר. גם בימים ההם קבע לימודיו יחד עם המגיד מדובנא ובכל ערש"ק עסקו יחד במדרשים ובילקוט על הפרשה והוא היה רבו שהכניסם בשערי אגדה. ביום ב' דחוחה"מ"פ תקס"א נסתלקה עליו אמו הצדקנית ונשאר בחבור שלמה בן השש עשרה לבד בחייו יתום מאב ומאם.

בית חמיו

עטרת תפארת

עובדות וסיפורים מרבתינו ז"ע

יְעִתָּה יְגִדֵּל נָא (יד יז)

סבור שאני בהקיץ, והייתי כך בזכות גדול במחשבה ברורה. שאלתי ממנו ואמרת לי, על כל פנים יגלה לי אדוני מגדולת חידושי תורתו, אם הם מקובלים למעלה לפני אדון כל, ובפרט על ספרי 'אוצר החיים' על המצוות, ועל מה שכתבתי שם במצות ער"ה, מענין פ"ה דעתיקא קדישא, וחידוש מעשה בראשית. ויקם על רגליו בזעזוע גדול ובפחד, ואמר התורה, התורה (הרבה פעמים). וירם ימינו על שמאלו בפחד, ואמר. התורה שלך והחידושים שלך, ככל המתיבתות עוסקים בהם. ונתמלאתי שמחה לאין שיעור וערך, והקיצותי.

חידושי תורה, על כן ביקש מהר"ק מהרצ"ה שיתן לו את המתנה הראשונה ונתנו לו, והחזיר מהרצ"ה את ראשו ואמר להר"ק מהר"א לך אתן את המתנה השניה.

וכן כותב רבינו בספרו מגילת סתרים וז"ל: חלמתי חלום ארוך, אבל לא היה בזכות וצחות, אלא בערכוביה. ואחר כך עליתי בזכות גדול, וראיתי את דודי הצדיק מו"ה ר' בעריש מויריטשוב ז"ע, וידעתי שאני בחלום, וראיתי את נפשו. ואחר כך הלכתי למקום אחר, וראיתי את דודי הנ"ל, והייתי

סיפר הרה"ק ר' משה קלינגבערג ז"ע מואלושיץ בהרה"ק ר' שם ה"ד מואלושיץ נכד רבינו, שפעם אחת נסע הרה"ק מהרצ"ה מויריטשוב ז"ע על הדרך, ולקח איתו על העגלה את רבינו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא ז"ע ואת הרה"ק מהר"א מויריטשוב ז"ע. באמצע הדרך אמר מהרצ"ה מויריטשוב שקיבל עתה שתי מתנות טובות מן השמים שיוכל לחלקן לאשר ירצה, לאחד שיתפרסמו דברי תורתו וספריו בעולם לכל הדורות, ולשני שיהיה לו עולם גדול ויהיה מפורסם. מיד נענה רבינו שהיו אצלו כתוב הרבה כתיבי יד של